

ชื่อวิทยานิพนธ์	: ศึกษาวิเคราะห์หลักพุทธธรรมเพื่อนำไปประยุกต์ใช้กับผู้สูงอายุ ในเขตตำบลขามใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี
ผู้วิจัย	: พันเอก พยงค์ศักดิ์ ศรีรัตนบุตร
ปริญญา	: พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พระพุทธศาสนา)
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	: พระครู ศรีปริยัตยาภิวัฒน์ ผศ.ดร. ป.ธ.๗, พธ.บ. (อภิธรรมบัณฑิต), M.A. (Pali & Sanskrit), Ph.D. (Pali & Sanskrit) : พระครู สิริสุตถาภรณ์ ดร. ป.ธ.๖ พธ.บ. (บริหารการศึกษา), M.A. (Sociology), พธ.ด. (พระพุทธศาสนา)
วันเสร็จสมบูรณ์	: ๔ ธันวาคม ๒๕๖๐

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ เรื่อง ศึกษาวิเคราะห์หลักพุทธธรรม เพื่อนำไปประยุกต์ใช้กับผู้สูงอายุ มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการ คือ (๑) เพื่อศึกษาผู้สูงอายุในเขตตำบลขามใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี (๒) เพื่อศึกษาหลักพุทธธรรมที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุ (๓) เพื่อศึกษาวิเคราะห์การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมกับผู้สูงอายุในเขตตำบลขามใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี วิธีการวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาค้นคว้าเอกสารที่เป็นปฐมภูมิ ทฤษฎีภูมิ ที่เกี่ยวข้องและภาคสนามสัมภาษณ์ผู้สูงอายุแล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์เรียบเรียง จัดทำเป็นรูปเล่มและนำเสนอเชิงพรรณนา

ผลจากการวิจัยพบว่า

๑) ผู้สูงอายุหรือผู้สูงวัย คือ ผู้มีอายุตั้งแต่ ๖๐ ปีขึ้นไป ตามเกณฑ์ปลดเกษียณราชการ ปัญหาทางร่างกาย จิตใจ มีความอ่อนแอ การเจ็บป่วย และมีการเปลี่ยนแปลงไปสู่ความเสื่อม ความต้องการและการตอบสนองของผู้สูงอายุ ก็คือ การดูแลเกี่ยวกับความจำเป็นบนพื้นฐาน เพื่อช่วยให้ผู้สูงอายุมีความสุขและมีกำลังใจ ไม่ท้อแท้ต่อการดำเนินชีวิตที่สำคัญส่งเสริมให้ผู้สูงอายุรู้สึกไม่โดดเดี่ยวกับการใช้ชีวิต เป็นอยู่ต่อไป ผู้สูงอายุในเขตตำบลขามใหญ่ ต้องการมีสิทธิได้รับการคุ้มครองมีผู้อุปการะเลี้ยงดู และเกียรติยศในสังคม ดังนั้น ผู้สูงอายุจึงอาสาสมัครเป็นผู้นำ เป็นผู้ร่วมหรือสังเกต ในกิจกรรมทางสังคม ศาสนพิธี วันสำคัญต่าง ๆ เพื่อความสุขในการอยู่ร่วมกัน ขณะเดียวกันผู้สูงอายุก็เป็นตัวอย่างที่ดี ผู้นำที่ดี จนได้รับการยกย่องนับถือ เป็นผู้นำตัวอย่าง พ่อแม่ตัวอย่าง

๒) หลักพุทธธรรมที่นำไปประยุกต์ใช้กับผู้สูงอายุ ในเขตตำบลขามใหญ่ คือ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา และหลักธรรมที่สำคัญได้นำมาประยุกต์ใช้มี ๕ ประการ คือ พระรัตนตรัย ไตรลักษณ์ เบญจศีลเบญจธรรม อนุสติและสติปัฏฐาน การนำพระรัตนตรัย ๓ ไปประยุกต์ใช้กับผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุมีจิตสำนึกถึงพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เป็นที่พึ่งและตั้งอนุสติ ไตรลักษณ์กับวิถีชีวิตของผู้สูงอายุ ทำให้เกิดแนวคิดเกี่ยวกับความไม่เที่ยง เป็นทุกข์ในการดำเนินชีวิต ความไม่มีตัวตน ได้นำมาพิจารณาและรู้ถึงความเป็นจริงแล้วไม่ยึดมั่น และปล่อยวางเบญจศีลเบญจธรรมกับผู้สูงอายุ เบญจศีลเป็นข้อควรละเว้น ๕ ประการ สำหรับควบคุมกาย วาจา ให้อยู่ในความดีงาม เบญจธรรม คือข้อที่ควรปฏิบัติ ๕ ประการ เป็นข้อธรรมที่ทำให้ผู้ปฏิบัติเป็นคนดี อนุสติกับผู้สูงอายุ อนุสติ คือ อาการรู้สึกระลึกอยู่บ่อย ๆ ส่วนมากผู้สูงอายุเป็นพุทธศาสนิกชน

เป็นแบบอย่างของชุมชน การมีสติระลึกรู้บ่อย ๆ ผู้สูงอายุในเขตตำบลขามใหญ่ได้นำประยุกต์อนุสติที่สำคัญและนำมาใช้กับผู้สูงอายุมี ๓ ประการ คือ พุทธานุสติ อานาปานสติ และมรณสติ สติปัฏฐานกับผู้สูงอายุ สติปัฏฐาน อันเป็นที่ตั้งของสติที่จะกำหนดพิจารณาสิ่งทั้งหลายให้รู้เห็นตามความเป็นจริง ผู้สูงอายุ ในเขตตำบลขามใหญ่ ได้นำสติปัฏฐานมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิต โดยการตั้งสติระลึก ร่างกาย ความรู้สึกนึกคิด ภาวะของดวงจิตและสภาวะธรรมความจริง ผลตามมาก็คือ สุข และในขณะที่เดียวกันก็ทำตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีแล้วสั่งสอนผู้อื่นให้ปฏิบัติตาม

๓) การประยุกต์หลักพุทธธรรมกับผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุต้องศึกษาให้เข้าใจชัดถึงแนวปฏิบัติ และเห็นคุณค่า แล้วจึงนำไปอบรมสั่งสอนเผยแผ่ พระรัตนตรัย ผู้สูงอายุ ต้องเข้าใจและทำตัวเองให้เป็นแบบอย่าง โดยจัดกิจกรรมและเข้าร่วมปฏิบัติอย่างแท้จริงเบญจศีลเบญจธรรม ผู้สูงอายุได้ผ่านวัยเข้าใจความถูกต้อง ถูกผิดในการดำเนินชีวิตในสังคม ควรจะเคร่งครัดปฏิบัติให้เป็นแบบอย่างที่ดี ในเบญจศีลเบญจธรรม ปัญหาที่เกิดขึ้นกับบุคคล ครอบครัวและสังคมปัจจุบัน เพราะความบกพร่องในการรักษาเบญจศีลและไม่เห็นคุณค่าการนำเบญจธรรมมาใช้ในชีวิตประจำวัน จึงก่อให้เกิดปัญหาสังคมนานาประการ ไตรลักษณ์ผู้สูงอายุ สภาพความไม่เที่ยง เป็นทุกข์ และความไม่มีตัวตน ซึ่งเป็นสามัญลักษณ์ ดังนั้น ผู้สูงอายุจึงควรดำเนินชีวิตด้วยความไม่ประมาท คิดถึงคุณค่า เวลา และสร้างกุศลแก่ตนเองและสังคม อนุสติ ผู้สูงอายุตำบลขามใหญ่ ส่วนมากเป็นผู้มีคุณวุฒิและเป็นพุทธศาสนิกชน เข้าใจและรู้ซึ่งถึงอนุสติ ๑๐ ประการ ได้เลือกเอาพุทธานุสติ อานาปานสติ และมรณสติมาประยุกต์ใช้ในชีวิต โดยตั้งอนุสติและเข้าถึงพระพุทเจ้าเป็นอารมณ์ น้อมจิตคิดถึงลมหายใจเข้าออกและเห็นคุณค่าของลมหายใจจะขาดเสียมิได้ ผู้เจริญมรณสติ โดยการรักษากายจิตของตนไม่ให้ฟุ้งซ่าน พิจารณาถึงความตายของสัตว์ทั้งหลาย พร้อมกันนั้นต้องสำนึกว่าความตายจะต้องมาถึงเรา สติปัฏฐาน ผู้สูงอายุ จำเป็นต้องกำหนดพิจารณาสิ่งทั้งหลายให้รู้เห็นตามความเป็นจริง มีการตั้งสติระลึกถึงร่างกาย ความรู้สึกนึกคิด ภาวะของจิตใจและสภาวะธรรมให้เข้าใจจนสามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดความสันติสุข ทั้งนี้เพื่อประโยชน์สุขแก่ตนเองและสังคมในปัจจุบันและอนาคต

Thesis Title	: An Analytical Study on Buddha Dhamma Principle for Application among the Elderly in Khamyai Subdistrict, Maung District, Ubon Ratchathani Province.
Researcher	: Col. Payungsakdi Srirattanabut
Degree	: Master of Arts (Buddhist Studies)
Thesis Supervisory committee	: Phrakru Sripariyattayapiwat Pali 7, Abhamme Study M.A. (Pali & Sanskrit) Ph.D.(Pali & Sanskrit) : Phrakru Sirisutaporn Dr. Pali 6. B.A. (Education Administration), M.A. (Sociology) Ph.D. (Buddhist Studies)
Date of Graduation	: 4 December 2017

Abstract

This thesis entitled “An Analytical Study on Buddha Dhamma Principle for Application among the Elderly” has 3 objectives: (1) To study the elderly in the area of Tambon Khamyai, Muang district, Ubonratchathani province; (2) To study Buddha Dhamma principle in relation to the elderly; (3) To analytically study on the application of Buddha Dhamma principle among the elderly in Tambon Khamyai, Muang district, Ubonratchathani province. The method of this research is a qualitative research by studying from related primary and secondary documents and also interviewing the elderly. All information was analyzed, compiled, bound and presented in descriptive manner.

The results of this research are as the followings:

1) The elderly includes the people aged 60 and above as specified by government office retirement. The elderly faces physical and mental problems with weaknesses and illnesses that changes into deterioration. The elderly needs to be basically taken care to be spiritually happy and neither discouraged nor lonely in leading their lives. The elderly in Tambon Khamyai needs their rights to be protected. They should be taken care of and honorably live in society. The elderly, thus, volunteer to be leaders, participants and observers in social activities, religious ceremonies and national days of events in order to live happily together. The elderly are also examples of leaders and models of parents to be respected by society.

2) Buddha Dhamma principle applied among the elderly in Tambon Khamyai includes 5 aspects: the triple gems, the three characteristics, the five precepts and the five Dhammas, constant mindfulness and mindfulness of the body.

Application of the triple gems, it is found that the elderly are conscious on Buddha, Dhamma and Sangha as a refuge. Mindfulness in the three characteristics helps the elderly understand the conditions of transiency, suffering and non-self. These characteristics can be considered and understood of the uncertainty that one should not adhere but let it be as it is. For the five precepts and the five Dhammas, the five precepts must be physically and verbally controlled by virtuousness. The five Dhammas should be practiced. For constant mindfulness, it is the awareness of the elderly as Buddhists and they can be good models of the community. The constant mindfulness applied among the elderly in Tambon Khamyai includes 3 aspects: mindfulness on Buddha; mindfulness on breathing; and mindfulness on death. Mindfulness of the body helps the elderly consider all the things as they are. The elderly in Tambon Khamyai has brought mindfulness of the body to apply and lead their lives by consciousness of their body, feelings, thoughts, mind condition and real condition. This leads the elderly to happiness while the elderly behaves themselves as a model to teach others.

3) The Buddha Dhamma principle application, the elderly must study, clearly understand, see the value and practice Buddha Dhamma principle then propagate it. The elderly must behave themselves as a good model in organizing and participating activities. In the five precepts and five Dhammas, as the elderly have passed various stages of life, they understand the righteousness in leading life in society. The elderly should strictly behave as a good model in the five precepts and the five Dhammas. Problems faced by individuals, families and societies are related to the lacking of keeping the five precepts and behaving the five Dhammas. The understanding in three characteristics: transiency, suffering and non-self are common characteristics that the elderly should understand and lead their life with precautions. They realize the worthiness of time to make merit for themselves and their societies. Constant mindfulness, most of the elderly in Tambon Khamyai are Buddhists. They, thus, understand and realize the 10 aspects of constant mindfulness and they choose three of them including mindfulness on Buddha, mindfulness on breathing, and mindfulness on death to apply in their lives. They focus mindfulness on Buddha, realize in and out breathing, see the value of indispensable breathing. Mindfulness on death can help keeping one's mind out of distractions by considering deaths of animals and realizing that death will, however, reach everyone. Mindfulness on body, the elderly need to consider all the things as they are and be conscious on body, feeling, thought, mind and conditions that can be applied for a peaceful life of oneself and society at present and in the future.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้ ได้สำเร็จด้วยดี เพราะผู้บริหารและคณาจารย์ มีเมตตาสนับสนุนและเปิดสอนระดับบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี

ขอขอบคุณคณาจารย์ พนักงานเจ้าหน้าที่ทุกคนที่อำนวยความสะดวกสบายในการติดต่อและประสานงานแผนกต่าง ๆ ทั้งเป็นภาระช่วยเหลือเกี่ยวกับการบริการในการค้นคว้าหาข้อมูลเพื่อประกอบการเขียนวิทยานิพนธ์เป็นอย่างดี

ขอกราบขอบคุณพระอาจารย์ และอาจารย์ผู้บรรยายมีเมตตากรุณาประสิทธิ์ประสาทวิชาการต่าง ๆ พร้อมทั้งประสบการณ์ที่มีคุณค่าแก่ผู้วิจัยในครั้งนี้

กราบขอบคุณพระครูศรีปริยัตยาภรณ์, ผศ.ดร. พระครูสิริสุตถาภรณ์, ดร. เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ควบคุมวิทยานิพนธ์ และขอขอบคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญเลิศ ราชโชติ อาจารย์ที่เมตตาเสียสละอุทิศเวลาให้คำแนะนำ ตรวจสอบปรับปรุงแก้ไขที่บกพร่อง เพิ่มเติมข้อความที่ขาดให้วิทยานิพนธ์นี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณท่านที่ให้ความช่วยเหลือทั้งด้านบริการ ด้านเอกสาร ข้อมูลปัจจัยในการศึกษา และการทำวิทยานิพนธ์ โดยเฉพาะคณะนิสิตร่วมรุ่นที่ ๙ ได้ให้กำลังใจในการศึกษา กราบขอบคุณพระอาจารย์มหาบัณฑิต ปณฺทิตเสวี ผู้บริการช่วยประสานกิจการงานของมหาบัณฑิตวิทยาลัย

นอกจากบุคคลดังกล่าว คณะครอบครัว โดยเฉพาะหมอวิรัตน์ ศรีรัตนบุตร และบุตรธิดา พร้อมทั้งเพื่อนฝูงคณาญาติ ได้สนับสนุนและส่งเสริมช่วยเหลือ ทั้งด้านปัจจัย แรงกาย แรงจิต ให้ผู้วิจัยได้รับผลสัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์ จึงขอขอบพระคุณอย่างสูงอีกครั้งหนึ่ง

พร้อมนี้ คุณความดีที่มีจากวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ที่เอื้อประโยชน์ต่อบุคคล สังคม โดยเฉพาะผู้ที่เห็นคุณค่าและนำไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์และความสุข ผู้วิจัยยินดีมอบให้ และขออุทิศกุศลจิตที่ดีในวิทยานิพนธ์แด่พระพุทธศาสนา และปวงชนียบุรพาทเวทิตาชน

พันเอก พยุงศักดิ์ ศรีรัตนบุตร

๑๐ กันยายน ๒๕๖๐

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญภาพ	ซ
สารบัญตาราง	ณ
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	ญ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๓
๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ	๔
๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย	๔
๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๔
๑.๖ ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๕
๑.๗ วิธีการดำเนินการวิจัย	๑๑
๑.๘ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๑๒
๑.๙ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๑๒
บทที่ ๒ ผู้สูงอายุในเขตตำบลขามใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี	๑๓
๒.๑ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับผู้สูงอายุ	๑๓
๒.๑.๑ ความหมายผู้สูงอายุ	๑๓
๒.๑.๒ พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ	๑๕
๒.๑.๓ แนวคิดเกี่ยวกับการสูงอายุ	๑๗
๒.๑.๔ ทฤษฎีเกี่ยวกับผู้สูงอายุ	๒๐
๒.๑.๕ ความต้องการและสภาพที่เกี่ยวข้อง	๒๕
๒.๒ สภาพตำบลขามใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี	๒๙
๒.๒.๑ สภาพตำบลขามใหญ่โดยทั่วไป	๓๐
๒.๒.๒ กิจกรรมของผู้สูงอายุ	๓๓
๒.๒.๓ ผู้สูงอายุกับวัฒนธรรมในปัจจุบัน	๓๕
๒.๒.๔ การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ	๓๖
๒.๒.๕ ภารกิจผู้สูงอายุที่มีต่อสังคมและชุมชน	๓๗
๒.๒.๖ ปัญหาผู้สูงอายุ	๓๘
๒.๒.๗ ความคาดหวังและแนวปฏิบัติของสังคมที่มีต่อผู้สูงอายุในปัจจุบันและอนาคต	๔๕

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
บทที่ ๓ หลักพุทธธรรมเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ	๕๐
๓.๑ หลักพุทธธรรมกับผู้สูงอายุ	๕๐
๓.๑.๑ ไตรสรณคัมภีร์	๕๐
๓.๑.๒ ไตรลักษณ์	๖๐
๓.๑.๓ เบญจศีล เบญจธรรม	๖๗
๓.๑.๔ อนุสติ	๗๖
๓.๑.๕ สติปัฏฐาน	๘๐
บทที่ ๔ วิเคราะห์การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมกับผู้สูงอายุในเขตตำบลขามใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี	๘๘
๔.๑ วิเคราะห์หลักพุทธธรรมสำหรับผู้สูงอายุ	๘๘
๔.๑.๑ วิเคราะห์ปัญหาผู้สูงอายุ	๘๘
๔.๑.๒ วิเคราะห์หลักพุทธธรรมที่จะนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางแก้ไขปัญหาผู้สูงอายุ	๘๘
๔.๒ วิเคราะห์ปัญหาผู้สูงอายุ	๘๘
๔.๒.๑ วิเคราะห์ปัญหาร่างกายของผู้สูงอายุ	๘๘
๔.๒.๒ วิเคราะห์ปัญหาด้านจิตใจและอารมณ์ของผู้สูงอายุ	๙๐
๔.๒.๓ วิเคราะห์ปัญหาครอบครัวและสังคม	๙๒
๔.๒.๔ วิเคราะห์ปัญหาเศรษฐกิจและรายได้	๙๔
๔.๓ การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมกับปัญหาผู้สูงอายุ	๙๗
บทที่ ๕ สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	๑๐๐
๕.๑ สรุปผลของการวิจัย	๑๐๐
๕.๒ ข้อเสนอแนะ	๑๐๑
๕.๒.๑ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ	๑๐๑
๕.๒.๒ ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อ	๑๐๑
บรรณานุกรม	๑๐๒
ภาคผนวก	๑๐๖
ภาคผนวก ก เอกสารขอความอนุเคราะห์การเก็บข้อมูล	๑๐๗
ภาคผนวก ข แบบสัมภาษณ์กลุ่มผู้สูงอายุ	๑๐๙
ภาคผนวก ค สถานที่สัมภาษณ์	๑๑๒
ภาคผนวก ง รูปภาพการออกภาคสนามของผู้สัมภาษณ์และผู้ให้สัมภาษณ์	๑๒๐
จำนวน ๓๐ ภาพ เดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๖๐	
ประวัติผู้วิจัย	๑๕๙

สารบัญภาพ

	หน้า
กรอบแนวคิดการวิจัย	๑๒
แผนที่ตำบลขามใหญ่	๓๑
รูปภาพผู้ให้สัมภาษณ์และผู้สัมภาษณ์	๑๒๑

สารบัญตาราง

	หน้า
หลักศีล ๕ และคุณธรรม ๕	๗๔
ปัญหาและพุทธธรรม	๙๘
ทำเนียบผู้สูงอายุ เทศบาลตำบลขามใหญ่	๑๑๖

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

(๑) การใช้อักษรย่อ

อักษรย่อชื่อคัมภีร์ในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ใช้อ้างอิงจากพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เรียงตามคัมภีร์ได้ ดังนี้

พระวินัยปิฎก					
วิ.ม.	(ไทย) =	วินัยปิฎก		มหาวรรค	(ภาษาไทย)
พระสุตตันตปิฎก					
ที.สี.	(ไทย) =	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	สีลขันธวรรค	(ภาษาไทย)
ที.ม.	(ไทย) =	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	มหาวรรค	(ภาษาไทย)
ที.ปา.	(ไทย) =	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	ปาฏิกวรรค	(ภาษาไทย)
ม.ม.	(ไทย) =	สุตตันตปิฎก	มัชฌิมนิกาย	มัชฌิมปัณณาสก์	(ภาษาไทย)
ส.ส.	(ไทย) =	สุตตันตปิฎก	สังยุตตนิกาย	สคาถวรรค	(ภาษาไทย)
ส.ข.	(ไทย) =	สุตตันตปิฎก	สังยุตตนิกาย	ขันธวรรค	(ภาษาไทย)
ส.สพ.	(ไทย) =	สุตตันตปิฎก	สังยุตตนิกาย	สพายนตวรรค	(ภาษาไทย)
ส.ม.	(ไทย) =	สุตตันตปิฎก	สังยุตตนิกาย	มหาวรรค	(ภาษาไทย)
อง.ติก.	(ไทย) =	สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	ติกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.ปญจก.	(ไทย) =	สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	ปัญจกนิบาต	(ภาษาไทย)
ขุ.อป.	(ไทย) =	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	อปทาน	(ภาษาไทย)
ขุ.ธ.	(ไทย) =	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	ธัมมบท	(ภาษาไทย)

(๒) การระบุหมายเลขย่อ

อักษรย่อในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ใช้อ้างอิงจากพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พระไตรปิฎกที่ใช้อ้างอิงใช้อักษรย่อบอกชื่อคัมภีร์เป็นระบบเดียวกัน เช่น ที.ส.(ไทย) ๙/๒๗๖/๙๘. หมายถึง ทีฆนิกาย สีลขันธวรรค ภาษาไทย เล่ม ๙ ข้อ ๒๗๖ หน้า ๙๘ ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ศึกษาวิเคราะห์การประยุกต์หลักพุทธธรรมในการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ ในเขตตำบลขามใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา

(พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร, ดร.)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์ ประธานกรรมการ
(พระมหาพรชัย สิริวิโร, ดร.)

..... กรรมการ
(พระครูศรีปริยัตยาภิวัฒน์ ผศ.ดร.)

..... กรรมการ
(พระครูสิริสุตาภรณ์ ดร.)

..... กรรมการ
(ผศ.ดร.รัตน์ะ ปญญาภา)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ประธานกรรมการ
(พระครูศรีปริยัตยาภิวัฒน์ ผศ.ดร.)

..... กรรมการ
(พระครูสิริสุตาภรณ์ ดร.)

ชื่อผู้วิจัย.....
(พันเอก พยุงศักดิ์ ศรีรัตนบุตร)